

מבצע "ללא הגבלה"

על משמעות הגבולות בחיינו

הרב אוריאל פיישר

אוכלוסיית היעד: כיתות ז'-ט' | מספר המשתתפים המומלץ: כיתה | זמן: שני שיעורים רצופים
ציוד נדרש: מחשב, מקרן, מסך ורמקולים; דף מקורות + דף יצירה.

רציונל

גבולות, חוקים, תבניות, סדר - מי מאיתנו אוהב את כל האמצעים המגבילים האלה? לרוב, המתבגרים חיים בתודעה ש"אנחנו ילדי החופש, רוצים לעשות רק מה שבא לנו". הם מרבים להשתמש בפועל "לזרום" - הוא האהוב עליהם, גורם להם לחוש משוחררים מכבלים, ומרגיע אותם בשעת צרה. כשהם אומרים לחבר "זרום", כוונתם לומר לו: "תשתחרר, עשה מה שבראש שלך...".

האומנם? האם באמת אין לדור שלנו גבולות? האם טוב לנו לחיות בלי גבולות? או שמא הגבול הוא תבנית שמאפשרת לנו ליצוק את הרצון שלנו בצורה מדויקת? תלמידינו חיים כיום באווירה שיש בה התנגדות פנימית למגבלות. התרגלנו לצרוך שירותים הנמכרים לנו ב"חבילות" ומכריזים שהתוכניות ניתנות לנו "ללא הגבלה": ללא הגבלת שיחות והודעות, ללא הגבלה על זמן גלישה באינטרנט ועוד.

בסדנה זו ננסה להעלות את המודעות לנושא הגבולות בחיינו. הקב"ה רצה להיטיב עם ברואינו, ולכן ברא את העולם וגם אותנו - והציב לנו גבולות. הצבת הגבולות נועדה להגן ולהיטיב (ולא להפריע!). גם אנו צריכים לפעול בדרך זו, לשמור על הגבולות בתחומים שונים של חיינו, למעננו ולמען הסובבים אותנו.

מטרות

1. הבנת ערכם הגדול של הגבולות;
2. פיתוח רצון לזהות את הגבולות ונכונות להישאר בתוך המסגרת שהם יוצרים;
3. פיתוח ההבנה שהיצר הרע מנסה כל הזמן לגרום לנו לצאת מהגבולות - כדי שניפול;
4. פיתוח ההבנה שחשיפה מוגברת למדיה משפיעה עלינו לרעה.

מהלך ההפעלה

שלב ראשון

משימה אישית

כל משתתף יקבל דף שעליו מופיעה תמונה חלקית של בית ועץ. רק חלק מהקווים של התמונה קיימים, ואפשר לזהות שמדובר בעץ ובית, אך התמונה אינה שלמה. לאחר מכן כל תלמיד יקבל דף נוסף - על דף זה תופיע תמונה שלמה של בית ועץ. התלמידים יתבקשו לצבוע את התמונות.

השאלות לדיון בעקבות משימת הצביעה

- ← מתי היה לנו ברור יותר מהו גודלם של העץ והבית?
- ← כאשר אנו צובעים – מה עוזר לנו שלא לחרוג מהקווים?

(התשובות תיכתבנה על הלוח – ובתוך כך יוכלו התלמידים לראות שגם ללוח יש גבולות.)

גבולות ברורים תורמים לנו בשני היבטים: הם עוזרים לנו להבין את המציאות ולהתנהל בתוכה, ומלבד זאת הם מגינים עלינו. אם השיעור מתקיים באמצעות 'זום', אפשר להיעזר ביישומון הסקר ב'זום'. שאלת הסקר תופץ לתלמידים מראש: האם גבולות בחיים חשובים בעיניך? ולצידה תוצענה תשובות אפשריות: חשובים מאוד, אינם חשובים כלל, לפעמים יש להם חשיבות. התלמידים יצביעו בסקר, ותוצאות ההצבעה תוצגנה לפנייהם. לאור התוצאות ימשיך הדיון על חשיבות הגבולות בחיינו.

שלב שני

נעיין בפרשת חטא אדם הראשון:

"וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת-הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ: וַיֹּצֵא ה' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לְאֹמֶר מִכָּל-פֶּתַח עֵץ הֵגֶן תֹּאכַל וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ: כִּי בְיוֹם אָכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת." (בראשית ב, טו–יז)

חשוב להסב את תשומת לב התלמידים לעובדה שהציווי שניתן לאדם כלל הוראה לאכול מכל העצים בגן ואיסור לאכול מעץ אחד בלבד – עץ הדעת טוב ורע.

נעבור להתרחשות שהחלה במפגש עם הנחש:

"וַהֲנַחֵשׁ, הָיָה עָרוֹם מִכָּל-חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹקִים וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל-עֵץ הֵגֶן..."

(נשים לב לדברי הנחש: הנחש אומר שה' אמר לאדם שלא יאכל משום עץ מעצי הגן, שלא כפי דברי ה' באמת.)

"וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל הַנְּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ הֵגֶן, נֹאכַל וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֶן אָמַר אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמוּתוּ. וַיֹּאמֶר הַנְּחָשׁ אֶל הָאִשָּׁה לֹא מוֹת תָּמוּתוּן, כִּי יָדַע אֱלֹקִים כִּי בְיוֹם אָכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וּנְפַקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם כְּאֱלֹקִים יָדְעֵי טוֹב וְרַע." (בראשית ג, א–ו)

וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל וְכִי תִאֲוָה הוּא לְעֵינַיִם וַנְּחַמְדָּה הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיָּו וַתֹּאכַל; וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכַל." (בראשית ג, א–ו)

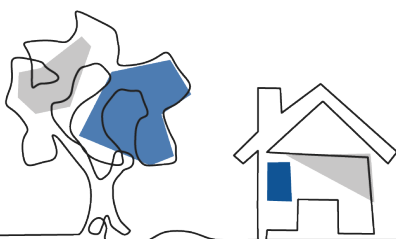
(בראשית ג, א–ו)

שאלות לדיון בעקבות הפרשה

- ← כיצד משכנע הנחש את האישה לאכול? האם הוא בעצם מבקש ממנה לפרוץ את הגבול כדי להיות בלתי מוגבל ("והייתם כאלקים")?

- ← למה האדם רוצה להיות כאלוקים – ללא גבולות?

(למי שרוצה להעמיק יותר, ניתן ללמוד את הפסוק מספר משלי: "מים גנובים ימתקו, ולחם סתרים ינעם" ואת הפירושים השונים שהוצעו לו.)

שלב שלישי

להבנת חשיבות הגבולות כדאי להיעזר בהמחשה: נצפה בהתנהגויות הנוגעות לתחומים שונים בחיים – בכל פעם יוצגו לפני המשתתפים צמד התנהגויות: האחת – התנהגות המתאפיינת בגבולות, האחרת – מתאפיינת בחוסר גבולות, ואחרי כן נבקש משני מתנדבים (לכל צמד התנהגויות – צמד מתנדבים אחר) להציג לפני כולם את שני הצדדים (כל מתנדב יציג צד אחד).

צופה בסרטים או משחק מהרגע שאני חוזר מבית ספר | משחק רק שעה ביום

בזבזן | חסכן

מפריע בשיעור | מקשיב

נוהג ע"פ החוק | נוהג "איך שבא לי"

מדוע הגבולות טובים לנו?

נבקש מהתלמידים לשחק מבלי להגדיר להם את הוראות המשחק. לאחר מכן נפרט את חוקי המשחק ונבקשם לשחק שוב.

שאלות לדיון בעקבות ההתנסות

← מתי המשחק התנהל כמו שצריך?

מתי היה כף יותר?

חשוב שהתלמידים יבינו שהחוקים שומרים על הסדר ובלעדיהם "איש את רעהו חיים בלעו".

שלב רביעי

בשלב זה נערוך היכרות עם חוקי הבית.

שאלות לפתיחת הדיון

← מהם החוקים המשפחתיים שלכם בבית?

← אילו חוקים היינו רוצים לקבוע במשפחה שלנו?

נופתע לגלות שיש הרבה חוקים משפחתיים שיכולים להיטיב גם למשפחות נוספות...

שלב חמישי

נצפה בסרטון: "השפעת הטכנולוגיה על החברה" / גילאן (אפשר למצוא את הסרטון במרשתת).

← מה למדנו מהסרטון?

אם נצפה יותר מדי במדיה - כנראה נפסיד... הצבת הגבולות נועדה להגן עלינו ולהיטיב איתנו. אנו צריכים לפעול בדרך זו ולהציב גבולות בתחומים שונים של חיינו, למעננו ולמען הסובבים אותנו. חייבים לשמור על הגבולות, כי הגבולות שומרים עלינו.

לסיום התלמידים יציעו הצעות כיצד להגביל זמן מסך.

